

פרוטוקול מס' 252
מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
מיום ו' י"ז כסלו תשל"ז 7.1.77 שעה 8.30

נכחו:

חברי הועדה:
י. ארידור - יו"ר
ש. אלובי
נ. אליעד
י. בארי
מ. הכהן
א. ורדיגר
ד. קורן
ב.צ. קשת

מוזמנים:
י. מרקוביץ - משרד הפנים
מ. שחם - משרד הפנים

מזכיר הועדה: י. ברזני

ר ש מ ה: א. גוטמן

סדר היום: הצנזורה על סרטים ומחזות - הצעה של חה"כ ב.מואב

היו"ר י. ארידור: אני פותח את הישיבה.

1. הצנזורה על סרטים ומחזות - הצעה של ח"כ ב. מראב

היו"ר י. ארידור: הנושא הוא צנזורה על סרטים ומחזות, הצעה של ח"כ ב. מראב. אולי, אחר כך, יוסבר לנו איך יתכן שהיתה צנזורה על איזה שהוא ספר. לי לא מוכרת צנזורה על ספרים. היתה פעם צנזורה שהחזיקה מעמד בבית דין עליון, על ספר של ד. עמר. השאלה היא, האם יכולה להיות צנזורה על ספרים. עד כמה שידיעתי מגעת, אין בסיס חוקי לענין הזה.

י. מרקוביץ: אני חייב לפתוח בכך, שאני עצמי חדש בתפקיד הזה של האגף. אבל, בתקופה קצרה זו בתפקידי, נסיתי ללמוד את המצב החוקי והענייני של המועצה לביקורת סרטים ומחזות. זאת מועצה, המסתמכת על שני חוקים: חוק של ביקורת ההצגות הציבוריות וחוק של פקודת סרטי ראינוע. אלה חוקים מנדטוריים, אשר קובעים, שלמועצה הציבורית אשר ממנה שר הפנים, יש סמכות לקיים ביקורת על סרטים ומחזות, ומופעים שונים והצגות למיניהן. מועצה זאת קיימת ופועלת. יש לה כל הסמכויות שהחוק מעניק, ז"א, כל סרט המוגש למועצה לאישור על מנת להוציא רשיון, תשלום אגרה וכו' - המועצה רואה אותו, או חברי המועצה או חברי ועדת-משנה, והיא רשאית גם לפסול קטעים מהסרט או את הסרט כולו. בהתאם להחלטתה, האיש יכול לערער בפני המועצה, והוא יכול גם לפנות לבג"ץ. אין הבדל אם זה סרט ישראלי או לא ישראלי, אלא כל סרט המוצג בארץ.

המועצה היא ציבורית ופועלת במסגרת של ועדות. בממוצע יש כ-400 סרטים אשר מיבאים ומובאים לביקורת במשך השנה. מובאים בערך 10 סרטים לשבוע, ולפעמים 5-6 סרטים. יש כמה ועדות, כך שהמועצה אינה משהה את הטיפול.

לפני זמן לא רב, התפטר מר גרי מחברותו כיו"ר המועצה. יש במועצה אנשים, שהם חברים שנים רבות במועצה. לאחר שהיו"ר פרש לגימלה, החלט בתוך המשרד, שאת התפקיד הזה רצוי שימלא אדם מחוץ למשרד. שר הפנים - עוד לפני שעזב את משרדו - הציע את מינויו של העתונאי יוסטמן. מאחר ובחוק נאמר, שהמינוי צריך להיות על דעת הממשלה, אני מסער, שזה צריך להיות בסדר-היום של הממשלה. הוא מחכה, שזה יוחלט פורמלית.

עם כניסתי לתפקיד, הגשתי הצעת נוהל חדש של עבודת הוועדה, הרכב החברים שלה, שינוי בתפקידים, וכל זאת כדי לענות על כל אותן מיגבלות אשר בצדק הושמעו נגד המועצה, כגון שיש חברים שהם חברים כל כך הרבה שנים. בין היתר, אני מציע, שהחברות תהיה מוגבלת ל-3-5 שנים, ומדי פעם חלק מהחברים יתחף, כדי שיהיה ריענון. הצעתי גם, שיהיו חברים מדיסציפלינות שונות, כגון מדעי המדינה וכו'. היום גם כן המועצה כוללת אנשים מחוגים שונים ותפקידים שונים.

הנושא הזה היה צריך להיות נדון, יום לאחר שהשר עזב את תפקידו.

הנוהל כולל פרטים רבים, ולדעתי יש בו תשובה לכמה בעיות שהועלו גם בעתונות וגם בפסקי-דין של בית הדין העליון, והוא יוצא מהנחה יסודית, שקיומה של המועצה הוא נחוץ ומוצדק, הן לטובת איכות החיים והן מסיבות שאליהן איבני בכנס כרגע, ואני יודע שיש עליהן חילוקי-דעות.

בהצעתי הגבלתי את משך הכהונה, כאשר שלישי מהחברים יתחף מדי פעם, ז"א תמיד תהיה קבוצה של שלישי מהחברים שמדי שנה תתחלף.

לפי ההצעה, בין החברים יהיה קרימינולוג, מחנך, עובדת סוציאלית, ז"א יהיו מחוגים שונים של מדעי החברה וההתנהגות, ותהינה זוויות שונות של תרומה לענין הזה.

השר הוא הממנה והוא המחליט בסופו של דבר את הרכב המועצה. יתכן שאם הנוהל הזה ימצא חן בעיני השר, הוא יוכל להתקין תקנות.

ש. אלוני : ביקשנו להעלות את הנושא לדיון, משום שכל הנושא של צנזורה פורמלית על סרטים ומחזות, שעה שיש החלטה של הממשלה שלגבי מחזות לא תקויים צנזורה, אם כי במועדוני לילה, קירקסים ועוד דברים משונים, עדיין נשארה הצנזורה.

האבסורד נוגע לשלושה מישורים:

1. החוק הוא חוק מנדטורי. אם אנו אמנם חברה דמוקרטית, נשאלת השאלה מי אותם האנשים ומה שאלתם, שהם יכולים להכתיב לאנשים בני חורין ומבוגרים מה לראות ומה לא לראות באולם-פגור תמורת כספם. כל הנושא של צנזורה, מקורו בכך שפעם היו מציגים את הדברים בכיכר פתוחה. מי הם אותם אנשים, ומה הסגולה שיש להם מבחינת עדיפותם על אנשים מבוגרים אחרים, כדי לקבוע מה מותר להם לראות ומה אסור להם.

אני מדברת על מבוגרים, משום שאני סבורה, שיש מקום לצנזורה על סרטים ומחזות במסגרת משרד החינוך, לקטינים, ואז הקריטריונים יותר ברורים, כי שם החוק מחייב אותנו להיות אפוסטרופסים לקטינים.

2. לאחר שבתקופתנו אושרו סרטים כמו "עמנואל", "הטנגו האחרון", "ישו ככב עליון" - ואני מודה שאף אחד מהם לא ראיתי, כי אין אובס לראות אותם - אחרי שסרטים אלה וסרטים רבים אחרים, גרועים לפי כל קריטריון אמנותי או קריטריון סובייקטיבי, תרבותי, אתי וכו', וכולל הסרט "הזוללים הגדולים", לאחר שהדברים האלה כבר אושרו ומופיעים - האם יש הצדקה שתינתן גושפנקא ממלכתית? הרי כאן השיטה היא, שאם זה אושר להצגה, ז"א שכל הלכלוך הזה המופיע ברבים, משעה שהוא מופיע, הוא מופיע כמי שאושר ע"י גוף ציבורי. ז"א, אם אין צנזורה והדברים הולכים, והולכים דברים שהדעת אינה סובלת אותם, לפי החינוך שלי הרי אני לא רואה ולא היתי רוצה שתהיה על הדברים האלה אישור של אנשי ציבור הממונים עליהם ופועלים מכח החוק עם אישור, כי יש בזה פגיעה בחינוך ציבורי לגיטימי, הקובע שזה לכלוך, שזה זוהמה ותועבה, שיש סוג של דברים שכל אחד יודע שאנו רוצים להרקיץ לאלוהים אבל קשורים לאסלת בית השימוש, אבל את זה לא צריך להעמיד בפרהסייה.

אם אתה בא היום ומבקר תופעות מסוימות, אומרים לך: "מה אתה רוצה? זה אושא ע"י הגוף הממלכתי".

נמצא, שהגורם הזה, שצריך לשמור על "בשר הציבור", הוא נותן לגיטימציה לדברים שבטעם הטוב של החינוך הציבורי היינו רוצים למנוע אותם.

3. בחבדה פתוחה, הכל נתון לביקורת. אבל, אנשים היושבים בוועדה, כמו כל אחד, יש לכל אחד מהם התנאה מסוימת, שהיא מעוררת בו התנגדות והיא מקוממת אותו. כשאני רואה דברים מסוימים בקלנוע, אני עדיין מסמיקה, כי אני למדתי שאסור להציץ לחדר האמבטיה או לחדר השנה. יש לי הרגשה, שבסרטים מסוימים, גורמים לי להציץ למה שאסור.

היה סרט, שהראה בחורה מדימונה, שעסקה בזנונים, וזה אושר להצגה. אחר כך היה סרט שהראה בחורה שבאה מהשואה, ועל זה התקומם. כי זה פגע בהתנאה של הציבור ביושב בוועדה. וזאת, בעוד שאושרו סרטים על הומוסקסואלים ולסביות, וסרטים המתארים שדרכו ולא כדרכה... אז כאשר עשה כאן בחור סרט אינפנטילי, אבל בסרט הוא מתאר שתי נשים שהן טובלות במקווה, ותוך כדי זה אחת נושקת לשניה, ואחר כך רואים את החתן - זה קומם את האנשים. זאת הסצנה הכי מצחיקה בסרט. את זה פסלו להראות.

יש שם סצנה המתארת פארודיה על הוצאת דיבוק.
ברקע, שומעים תקיעת שופר. לולא ידעתי שפסלו בגלל זה שיש תקיעת
שופר, לא היתי שמה לב שהיתה תקיעת שופר.

בעוד שאת כל הזבל שאנו רואים, אישרו, הרי פה
נוצר הקונפליקט הזה.

אם תיקחו את רשימת היושבים בוועדה, אין שם איש
מעדות המזרח, שיש להם נוגד ים מסוג אחר. לא ראיתי, שיש שם אדם
מוסלמי, ואדם נוצרי. רובם שם קבוצה מאד דומיננטית, ופה פתאום
פגעו במשהו שזה בלי פרופורציה למה שאנו רואים.

מצד אחד יש גושפנקא ממלכתית על דברים נוראים,
ומצד שני התגובה של ד"ר שחם היתה שזה לא נכון, למרות שהוא לא היה
במקומו אף פעם.

צריך לעשות רויזיה של העניין. תפקידנו הוא להעתיק
את הנושא הזה למסרד החינוך ולהחמיר בנושא הקטינים, ולא לתת גושפנקא
ממלכתית לכל הזבל הזה המופיע, ובודאי לא לתת אפשרות זאת של סלקציה,
שהיא כל כך פרסולנית, והיא דוגמא קלסית לכך כפי ששאלתי מי הם
האנשים המבוגרים היכולים להכתיב לאנשים מבוגרים מה כן ומה לא
לראות.

לכן, נראה לי, שצריך לדון לנוכח שלוש הנקודות
שהעלתי, עם הכוון שהעליתי.

היו"ר י. ארידור: הגיע הזמן לבטל את מוסד המועצה לביקורת סרטים
ומחזות, ואינני רואה איזה תועלת היא מביאה לעם
ישראל. אני גם כן יוצא מנקודת השקפה עקרונית, שאדם לא יכול למנוע
מאדם אחר לראות משהו. אם זה לא יצירה תרבותית או אמנותית - ישפוט
הקהל, ולא איזה מומחה לתרבות.

זה לא חל על קטינים, כי זה עניין של חיבול,
וחינוך בהכרח חייב להיות בביקורת, ואז צריך את זה להעביר למסרד
החינוך. נוסף לזה, אם איזה שהוא סרט או מחזה מהווה עבירה פלילית,
כגון אם יש פגיעה ברגשות דת, ופגיעה ברגשות דת זאת עבירה פלילית
במדינת ישראל, על זה אפשר להעניש והנענש עלול ללכת לבית-סתר.
אם באיזה שהוא סרט יש אלמנטים פליליים, על זה אפשר ללכת לבית-סתר
ואפשר להפסיק מיד את הצגת הסרט והמחזה.

אני סבור, שאלה הרוצים להחמיר בעניין פגיעה ברגשות
דת, צריכים להיות בעד ביטול המועצה, כיון שאז אנשים ידעו שאם הם
עושים סרט שיש בו פגיעה - הם שמים את כספם על קרן הצבי, כי אפשר
מיד ע"י צו בית משפט להפסיק את הסרט.

אין צנזורה מוקדמת על עתון, וזה לא אומר, שפרסום
בעתון לא יכול להיות עבירה פלילית.

כל המכסיר הזה של סרטים ומחזות איננו המכסיר
הדומיננטי בהשפעה על חיי תרבות. הטלביזיה משפיעה על חיי התרבות
בישראל יותר מאשר כל סרט ומחזה.

מה שחשוב בעניין זה הוא ההכשר והאישור של המועצה
הניתן לסרטים. ראיתי בטלביזיה קטע מהסרט "הבננה השחורה", שאושר
ע"י המועצה לביקורת סרטים. אני חושב, שהמועצה מיותרת. אם היא
אישרה את הקטע הזה - אינני יודע מה היא יכולה עוד לפסול.

אני נגד ביקורת בכלל על סרטים. מצדי, שיאשרו גם
את הקטע הזה, ואני מניח שאחרי זה יורידו את הסרט. אני לא מבין איך
מאשרים דבר כזה?

אני חושב, שיש כאן אפשרות לגרום ללחצים פנימיים וחיצוניים, ז"א נוצר מצב, שיכולה להיות התערבות פוליטית. היו מקרים של התערבות מדינות זרות על מה מסריטים בארץ. זה היה לגבי סרטים ולגבי מחזות. כשמנסים להתערב אצלנו במה שעתון מפרסם - מה התשובה שיכול לתת שר החוץ? הוא אומר, שזאת מדינה דמוקרטית, אין צנזורה, וזהו.

כאשר יש צנזורה על מחזות וסרטים, לשר הפנים ולשר הדתות יש מה לאמר בענין זה, ונדרשת השפעתם. הם לא יכולים לתת תשובה, שאין צנזורה.

מה שמאוסר, זה כבר עובר את קנה-המדה התרבותי. אינני יודע לשם מה אנחנו צריכים את כל כאב-הראש הזה. אני חושב, שהטעם של הציבור, יותר טוב מאשר חושבים. את "מלכת האמבטיה" לא הורידו ע"י הצנזורה. הקהל הוריד את ההצגה ולא הצנזורה. מחזה כמו "קריזה", אישרו, ואני חושב שהקהל יוריד את זה. "קריזה אושר. מה האסון אם זה אושר?! אני סומך על הטעם של הקהל, ואני לא חושב, שאנשים יכולים פתאום להתקלקל ע"י זה שהם יראו מחזה. הגורמים, אשר אנשים חשופים להם בחיים, הם כל כך רבים, והם לא מתקלקלים מסרט אחד. אנחנו רואים את זה בתעמולת הבחירות - עד שאתה מזיז אדם אחד מעמדתו הקודמת כדי שיעבור למפלגה אחרת, זה דבר קשה מאד; צריך לשבור אלפי מחסומים בתוך נפשו של אדם. האם סרט אחד או מחזה, אם הוא כן יראה או לא יראה - זה יהפוך אותו פתאום לפושע?

מכל הסיבות האלה, אני סבור, שרצוי שבטל את הצנזורה על סרטים ומחזות בכל הקשור למבוגרים, ונשאיר את הטיפול למשטרה, למקרים של עבירה.

ב.צ.קשת:
אני מתלבט בבעיה הזאת, ואני קצת צריך להודות לח"כ ש.אלוני, שעזרה לי, אבל לא בכוון של המסקנה שלה, מפני שכל מה ששמעתי גם ממנה וגם מח"כ ארידור, מוכיח דבר אחד: יש צורך בצנזורה, אבל מי הוא היכול לקבוע מה צריך לאשר ומה לא צריך לאשר? ז"א, לוא ח"כ ש.אלוני היתה מוצאת את אותם 15 המופלאים שהיינו יכולים לסמוך עליהם שהם באמת יכולים לקבוע לפי איזה שהם קריטריונים לא ברורים, אז היינו אומרים יחד שאכן זה במדר. השאלה היא, האם בשעה שקשה למצוא את אותם המופלאים, יש צורך במשהו שיעצור בכל זאת את מה שנחוץ? הרושם, הוא שגה בחוץ.

אנחנו דנו פעם במועצה לביקורת סרטים ומחזות, והוועדה אז פה אחד תבעה לשנות ולחלליף את פני המועצה, את חברי המועצה. אני מסכים, שצריכים להיות במועצה אנשים מסקטורים שונים. אבל, למה אנשים כמונו צריכים לעבור את חרפת "מלכת האמבטיה"? האם במדינה חפשית, מותר לפגוע בזכר בחורים שנתנו למדינה את חיייהם?

ח"כ ש.אלוני לא הלכה לראות את התועבה, כי היא קראה בעתון את הביקורת, וקבע שזה לא בשבילה. אבל, הלכו לראות את זה אלה שלא קראו מה שנאמר בעתון, ואני לא רוצה שהם יראו את התועבה הזאת.

האישור שנתקבל במועצה, זה סכנדל. חברי המועצה אישרו, בגלל זה שיש להם רגש נחיתות, והם חוששים שמא יאמרו שהם לא מודרניים אם הם לא יאשרו, לכן הם נותנים את האישור, וזאת כדי להוכיח שהם מתקדמים ונאורים, כביכול. הלא לוא הם היו באמת מתקדמים, הם היו אוטורים דברים רבים שהם אישרו.

הביקורת שלי היא על דרך הפעולה של המועצה, ולא על הצורך של איזה שהוא מחסום. אינני שייך למשטרת המוסר של הריבוננו של עולם עלי אדמות. אף פעם לא הספתי מוסר לאיש. אבל, יש משהו שצריכים לעצור.

ח"כ אלוני אומרת שזה ממילא יגוע מעצמו.
ח"כ ארידור אומר, שאם יש בזה עבירה - שיגישו משפט. אני שואל, האם כל בני ישראל יהפכו לפרקליטים וירוצו להגיש משפט? (היו"ר י. ארידור: המשטרה תגיש משפט) המשטרה לא תסתכן, מפני שהיא עלולה להפסיד ב-80%-50% מהמשפטים שהיא תגיש. (מ. הכהן: למה אתה חושב שהיא תפסיד? האם אתה חושב, שהשופטים הם פחות בעלי-מוסר?) הגבול של מה זה תועבה יכול להיות מובן גם לשופטים, אבל השאלה מה אומר החוק בענין זה.

היו"ר י. ארידור: הקריטריון הוא: מה נחשב כמקובל בציבור.

מ. הכהן: לדעתי, טוב יותר ששופט יקבע, מאשר המועצה.

ב.צ.קשת: אם אתם רוצים להעביר את סמכויות המועצה לבית-הדין, הרי זה שוב דבר אחר. אני מתלבט, אני גם כן רוצה להיות נושא דגל הדמוקרטיה, ובענין הגועל-נפש והסכנה אני מתלבט מה יותר טוב; האם יותר טוב לחשוב עשר פעמים ולמצוא אנשים מתאימים יותר ולהטיל עליהם את התפקיד, ולהטביר להם טוב מה רוצים מהם, ואולי נעשה נסיון של שנה ונבדוק כעבור שנה אם אנשים אלה עשו מה שנחוק ומצאו את הדרך הנכונה - הרי זה טוב. אם לא מצאו את הדרך הנכונה - צריך יהיה למסור לבית הדין שהוא יהיה הסמכות הפוסקת. אז, אנשים יפסיקו להכין סרטים כאלה, כי ישימו את כספם על קרן הצבי. השאלה היא, מה זה קטין.

ש. אלוני: מבחינת החוק, קטין הוא עד גיל 18. אבל, יש חלוקה שונה של אחריות: 12; 14; 16; 18. לאיגוד הסרטים צריכה להיות, ועשו נסיונות, לעודד את הסרט הטוב. צריכים לעבוד על קבוצות הגילים השונות. כשאתה אומר צנזורה מעל גיל 18 לא תעשה, אז אתה יכול לחלק לדרגות, כי כאן צריכה להיות עבודה לא רק מונעת אלא גם אקטיבית.

ב.צ.קשת: כשאני מדבר על פגיעה בדת, אינני מתכוון רק לדת שאליה אני משתייך. אני מתנגד בכל החריפות לפגוע באיזה שהיא דת, מתוך נקודת-המוצא שאני מתנגד לפגוע ברגשות של אנשים, ולדעתי לא צריך לעשות את זה.

אם המועצה לביקורת סרטים ומחזות תהיה רק כדי למנוע פגיעה בכל מה שקשור לשואה - דייני. אם היא תהיה קיימת כדי למנוע פגיעה בכל מה שקשור בלוחמים שנפלו - דייני. אם היא תהיה קיימת כדי למנוע פגיעה בכל מה שקשור בדת - דייני. אם היא תהיה קיימת כדי למנוע פגיעה בכל מה שקשור בגועל-נפש אשר החיבוך שקיבלו הצופים איננו יוצר מחסום בפני הרגשות המתעוררים ממה שהם רואים - דייני.

השאלה, איפה הם 15 המופלאים? אני מגיע למסקנה, שיש לחשוב לאט לאט ובאופן יסודי על ההרכב הזה ולקבוע תקופה של נסיון כדי לראות איך זה יפעל.

א. ורדיגר: א. אני חושב, שצריך להיות חוק צנזורה על סרטים ומחזות.
ב. יש לתקן את החוק הקיים.
ג. הרכב המועצה.

במצב הקיים, לפי הרכב המועצה, אם זאת צנזורה, אז אין צורך בה. אם זאת הצנזורה, והחוק יאפשר לאותה מועצה במסגרת החוק לפעול כפי שהיא פועלת במצב הקיים ובהרכב הקיים, הרי אין צורך בה. אינני רואה סרטים, אבל אני שומע ושמעתי על הסרט "הבננה השחורה" מפי ח"כ שראה את הסרט. אם המועצה הזאת, כפי שהיא פועלת ומה שהיא מאשרת, אם זה המחסום, אז אולי באמת צודקים החברים שהביעו את דעתם שאין צורך במועצה.

מה שהמועצה אישרה עד עכשו, ומה שמתגלגל ברחובות - וזה כולל מודעות פרסומת - לגבי הדברים האלה החוק לא מופעל והמסורה לא פועלת. ההפקרות היא בניגוד לחוק הקיים. כאשר רואים ברחובות את מודעות הפרסומת של הסרטים, שהמועצה אישרה - אינני יודע מה יכול להיות גרוע בעיניהם. אם את הדברים האלה המועצה אישרה - והתבוננתי במיוחד בתחנה המרכזית בדרכי לישיבה - אז שהיא תאשר כבר גם את "הבננה השחורה".

לכן, אני מגיע למסקנה, שכך זה לא יכול להמשיך, כאשר החוק הוא כפי שהוא, והמועצה פועלת כפי שהיא פועלת. אם זה כך, אז "נוח שלא נברא מאשר נברא".

חברי וועדה דיברו כאן על כך שיש להעביר את הנושא למסאד החינוך והתרבות. ובכן, אני רוצה לעדכן אתכם: משרד החינוך והתרבות נתן חצי מליון ל"י לפרט "הבננה השחורה". ההקצבה היתה תחילה סכום של 150,000 ל"י ואחרי התערבות של השר י.אלון, הגדיל את ההקצבה לחצי מליון ל"י. הכסף הזה שולם. זה נוסף להקצבה של משרד המסחר והתעשייה לעידוד הפרט הישראלי. אם כך, איפה אנו חיים? (י.מרקוביץ: יש הכחשה על כך ממשרד המסחר והתעשייה.) אתם רוצים להעביר למשרד החינוך, את הנושא הזה, כדי שהוא באדיבותו יקציב יותר כספים לסרטים מסוג זה? משרד החינוך יקח כספים מתוך הקצבה לכוס חלב וכמחלקות אחרות, ויקציב לסרטים.

מדברים על כך שיש חוקים, יש מסורה ויש בתי-משפט. אני מצטער מאד, אבל אנו חיים במדינה שבה החוק אינו מופעל. אלה אשר ממונים על שמירת החוק, אינם מפעילים את הכלים שהם יכולים להפעיל. אנחנו חיים במדינה כזאת. אינני מדבר עכשו מבחינה דתית. ליהודי דתי זה לא אכפת, כי הוא לא רואה את הסרטים האלה. לתוך ביתי לא נכנסים העתונים "מעריב" ו"ידיעות אחרונות", כי אינני רוצה שילדי יראו את הפרסומים הפורנוגרפיים של הסרטים. אני מדבר עכשו על עם ישראל, על הנוער הישראלי, אשר אנו בידינו משחיתים אותו, כיון שאיננו שומרים על החוקים. מדוע את חוק מס הכנסה צריך לקיים, וחוקים אחרים לא?

כפי שאמר יו"ר הוועדה, וח"כ ש.אלוני ציינה, שהמועצה מכשירה את הסרטים האלה, ואז זה פה כמה וכמה יותר גרוע, כי בכך יש לסרטים האלה אישור ממלכתי, ואם כך המצב - לשם מה אנחנו צריכים את ההכשר הזה?

פנו אלי יהודים דתיים, המסרתים בהג"א, וטענתם "אנחנו צריכים לשמור ע"י בתי קלנוע המציגים פרטי עירום ותועבה, ולכלוך?" הפרדוקס הוא, שהם צריכים לשמור על אנשים כדי שיבואו לראות את הסרטים המלוכלכים האלה. הם שואלי, איך זה יתכן שהם יהיו מגוייסים כדי לשמור על אנשים למטרה זאת?

אני טוען, שצריך לתקן את החוק בצורה כזאת, שהחוק יהיה עם שניים.

המועצה, הרכב המועצה והקריטריונים: לדעתי המועצה צריכה להתקיים, אני בעד קיום המועצה, ואני בעד תיקון החוק, כדי שהמועצה תפעל בהתאם לתפקידה. אם תפקידה לצנזר - היא צריכה לצנזר. אינני רוצה להציע אנשי דת למועצה, אבל אני לא מבדיל בין אנשים דתיים לאנשים חילוניים, כאשר מדברים בעניני מוסר. אינני מדבר כרגע מבחינה דתית בכלל. אני מדבר מבחינת המוסר בעם ישראל, בישראל. לכן, אם נלך כפי שאני מציע, נוכל במקצת להציל את המצב.

מ. הכהן: אני סבור, שיש להבחין בין שני סוגי צנזורה. לוא היה מדובר על צנזורה, הבאה לשמור אותי מפני דברים, אשר מביאים לתוך ביתי, ומפני דברים שמכריחים אותי לראותם - אני חושב, שצריך ליצור פורום שיהיה יעיל, על כל פנים, שלא יכריח אותי לשמוע ולראות מה שאני לא רוצה. אין לי, כרגע, מירשם לפורום כזה. אני מתכוון לסלביזיה, רדיו ומודעות ברחובות, כי אלה דברים שאינני יכול למנוע עצמי לראות אותם.

לגבי סרטים ומחזות, כל חוק הבא להגביל, רק ידרבן את עבירות המוסר.

אני מאמין באמונה שלמה, שאדם הגון לא הולך לסרטים לא הגונים, והם לרוב עם הכשר. מי שאינו קונה ספרות פורנוגרפית, אינו קונה אותה למרות שהיא מתגלגלת ברחובות. שום חוק אינו יכול למנוע בתחום הזה. כל הסרטים המוצגים בהכשרת המועצה, הם סרטים, שלא לא היו רוצים שיהיו סרטי תועבה היו צריכים לאסור אותם, ומדובר ב"עמנואל", "הטנגו האחרון" ועוד. אלה סרטים, שהמועצה נתנה להם הכשר. הציבור יודע, שיש מועצה מכובדת שאישרה אותם. השתרגשה בציבור, שאם זה אושר, אז זה בסדר.

כאשר אני מדבר על איסור חמור לדברים המגיעים אל תחום הפרט, ואשר מכריחים את הפרט לראות אותם - אני הזמרת בענין זה את הטלויזיה. רובנו זוכרים את הפרט שהוקרן בטלויזיה, שעסק במשורר במסולה. זה סרט תועבה, זוהמה וניבול-פה.

מה היא המועצה? מי קובע ואיך אפשר לקבוע מי יהיו חברי המועצה, שיצנזרו דברים שהם בתחום החינוך של כל אדם ואדם?

אני מקווה, שילדי לא יראו את הסרטים האלה, גם אם יש עליהם אישור הצנזורה. הילדים שלי לומדים בישיבה, ולא יעלה על דעתם לראות את הסרטים האלה. אם חלילה אכשל בחינוך, אז גם אם לא יהיה אישור של המועצה - הם ילכו לראות תועבה וימצאו אותה.

מה זכותי או מה חובתי יותר גדולה לחינוכם של יהודים מאשר עם ישראל כולו. אני רואה את הקהילה היהודית בניו-יורק, ושם יש שלושה מליון יהודים, שם אין צנזורה. היהודים בניו-יורק, מבחינת אחוז המקולקלים ההולכים לראות תועבה - הלואי והיה אצלנו מצב כזה. שם אין צנזורה. אבל, היות וקיים חינוך יהודי במסגרת חינוכית, הרי זה המצב, שלמרות שאין צנזורה, לא הולכים לראות את זה. ז"א, הדבר הוא בתחום החינוך והתרבות של האדם, שקיבל חינוך טוב ואיננו זקוק לחוק של צנזורה.

אינני יודע איך נבחרת המועצה. אני בהחלט היתי מבטל את המועצה, ועושה הכל שאם ימצא בכל זאת דבר תועבה - היתי סומך על בתי-משפט בענין זה. הדברים האלה מוגנים בחוק. אני מעדיף בתי-משפט על מועצה. אני חושב, ששופט בית משפט עליון, צריך להיות איש מוסר, ומוסר זה מושג רחב מאד. אני אוכל להגיע בענין פגיעה ברגשות דת ובענין סרטי תועבה, עד בית המשפט העליון. אני לא זקוק למועצה. אישור המועצה, פוגע באפשרות שלי להגיע לבית המשפט העליון.

ביטול המועצה, זה דבר חיובי. אבל, יחד עם זה, צריך להת את הדעת - ואני מתלבט איך למצוא מסגרת - כדי לשמור על האזרח מפני הבאת דברים שהוא אינו רוצה בהם, לתוך ביתו. הטלויזיה, שאני משלם עבורה אגרה, אין לי כל הגנה בפני ה ואני חייב לראות מה שאני לא רוצה לראות. האם יש לי צנזורה על כך? לזה אני רוצה שתהיה צנזורה. נסגור מועדונים, נסגור עתון מטויים, אבל למה נקלענו דוקא לענין אחד שהוא שולי ועל זה קיימת מועצה? רק משום שהיא קיימת מלפני 28 שנים? במדינת ישראל לא משנים שום דבר אשר קם לפני שנים.

לדעתי, יש לבטל את המועצה, ויש לחפש דרכים לשמירה על הדברים המוכאים לבית ולרחוב.

י. בארי : אני מחייב את הצנזורה ואת קיום המועצה בחוק. לדעתי, יש לקבוע קריטריונים, לפחות בחוק או בפקודות, של הצגות ציבוריות, ביקורת וסרטי ראינוע. כיום, אין קריטריונים. לא נאמר אפילו שהמועצה צריכה לקבוע קריטריונים. כל שנאמר הוא, שצריך לקבל אישור, ומי שמציג ללא אישור - עובר עבירה. כך, שיש שניים לחוק, אבל מה שמפעיל את השניים - חסר לפחות בחוק. הסמכויות, ישנן בצורה חזקה ויעילה, אך אין מה שיבצע את הסמכויות.

למעשה, הויכוח הוא פילוסופי, הוא נובע מפילוסופיה חברתית. כל היתר נגזר מהגישה.

לכן, אני שואל, מהאספקט הפילוסופי, מדוע חוקים - כן, משטרה - כן, חלוקה גילית - כן, ודוקא זה - לא?

בזמנו, היתה טענה, שמכריחים אופנוענים לחבוש קסדות. כאשר באו ושאלו באיזה רשות שר התחבורה מתקין תקנה כזאת, דחו את הטענה על הסף והובאה שורה של דוגמאות כיצד במדינה דמוקרטית ליברלית יש התערבות המדינה בחיי הפרט, למענו, על אפו וחמתו.

אני שואל, מה ענין החלוקה הגילית? מדוע בעשית חלוקה גילית? מה הזכות? ביחוד היום, כשאב רוצה להסביר לבנו את האמת על חיי המין של הפרפרים, וזה מיותר. למעשה, מדובר בעיצוב נורמות בחברה. (ש. אלובי: מי מוסמן לעצב נורמות, והאם מוכרחים לעצב אותן ע"י חוק?) אתה כורת על חוק ומשטרה. מדוע, מבחינה פילוסופית, הגורמים האלה עדיפים? מדוע בית משפט יקבע לי מה תועבה ומה לא תועבה? מבחינה חוק, אני נוטש את הבסיס המשפטי. אני מדבר מבחינה פילוסופית.

הטענה היא, שהציבור רוצה, ויש ציבור הרוצה מי שגל פומבי וסרטי עירום. מדוע לא נאשר, אם הציבור רוצה בזה?

ח"כ הכהן, זה נכון שאנשים מרשים לעצמם לחזות בסרט כמו "עמנואל", בין השאר מפני שאם המועצה אישרה אז גם אם אני איש מכוון אני רוצה לראות את זה. כך אצרת. אבל, המסקנה היא, לא ביטול המועצה אלא להפעיל קריטריונים ולפעול לפי קריטריונים שייקבעו. קדם כל, צריך לקבוע את הקריטריונים. אילו קיבלו את דעת "אנשי הראקציה", אז אולי היינו דנים על קריטריונים שונים ולא על ביטול המועצה או לא ביטול המועצה.

מהדין לקיים דיון מה צריכים להיות הקריטריונים. אבל, למה שהמסקנה תהיה שיש לבטל את הגוף הזה?!

ש. אלובי: מה התיחסותך לאדם מבוגר בחברה דמוקרטית, כשלכל אדם הזכות לקבוע את דעותיו ואמונתו? יש תחומים מסוימים ששם יש סייג בפני התערבות. האם יש אנשים שיש להם סגולות כאלה שהם יכולים לשלול ממך את שיקול-הדעת מה אתה רוצה לראות ומה לא לראות?

י. בארי: כשאת אומרת, שבית המשפט יקבע אם זו תועבה או לא, בית המשפט זה לאחר מעשה.

מ. הכהן: האם זה הקו המבחה אותך להבחין בין מחזות וסרטים, לבין עתונים ולבוש של אנשים ברחוב? מדוע אתה מבחנים? מבחינה דתית, אינני מבחין. יש לי חוקי צניעות מה מותר ומה אסור, וזה פועל. אתה אומר: אפשר לעבור בדיזנגוף וכל אחד יכל ללכת עירום.

י. בארי: זה לא. עקרונית, אני לא אתנגד, שתהינה נורמות מחייבות לדברים האלה. גם היום אסור להסתובב חשוף שת ברחובות.

בית המשפט עומד בפני אותה דילמה לענין העירום. לכן, הויכוח כרגע הוא אם לבטל או לא לבטל את המוסד. אם נדון בקריטריונים, אז אפשר יהיה להתיחס לזה.

ח"כ הכהן דיבר על היהודים בניו-יורק. אני רוצה שבנוע משגיאה מסוימת; כשיהודים חיים בחברה לא יהודית ובמדינה לא יהודית, וכשהממשל איננו יהודי, נורמות ההתנהגות שלהם, מטבע הדברים, שונות לחלוטין מהתנהגותם בממשל יהודי כאשר הצנזורה יהודית, וההתרים והאיסורים הם במדינה יהודית. הענין שונה לחלוטין כאשר ממשלה יהודית, במדינה יהודית, נותנת את ההתר באמצעות מועצה. אי אפשר להקיש מהתנהגות של יהודים בחו"ל, במדינה לא יהודית, להתנהגות יהודים כאן בארץ, כפי שעשה ח"כ הכהן, ואמר, שבניו-יורק בלי צנזורה יהודים מתנהגים אחרת.

שאלתי האחרונה היא אל נציגי הממשלה: מה הניע אותם
לאשר סרטים, ואשר מציגים אותם?

נ. אליעד: אני שותף ללבטיו של ח"כ ב.צ.קשת. העובדה הזאת, שאתה
לוקח מועצה, המאשרת סרטים שהם מלוכלכים, ונותנים לזה
גושפנקא של המדינה, וההתר הזה פוגע בטעם הטוב - היא עובדה, אבל,
בכל זאת צריכים להיות איזה שהם גבולות. יש הבדל בין דבר קיצוני
לגמרי, ובין דבר שהוא המינימום, שאני עוד יכול לדרוש. הנושא מרכב.

אני מקווה, שאנו לא מתכוונים כאן לקבל החלטות. נושא
כזה, האם לא נעביר דרך המליאה ולא דרך הממשלה?

היו"ר י. ארידור: אנחנו מביעים עמדה. אנחנו לא מסיקים מסקנות.

נ. אליעד: אם יהיה כאן רבו, אז מחר יהיה פירסום בכל הארץ,
שוועדת הפנים חושבת כך וכך. זה נושא מורכב, ואני
מאד מציע ליו"ר ולחברי הוועדה לא להסכים שאנו בדיון כזה בגיע
למסקנות. זה נושא, השייך לכל העם, לכל הכנסת ולממשלה. אני רוצה,
שיהיה דיון ציבורי. כאן החלפנו דעות. אפשר להגיד, שהבעיה קיימת
ויש פנים לכאן ולכאן.

היו"ר י. ארידור: אני מתכוון לאמר, לאור הדעות שהושמעו כאן, שדעתם של
חלק היתה כזאת, וחלק התלבטו. ח"כ ב.מואב ביקש את
הדיון.

נ. אליעד: הענין מרכב ודורש דיון רציני, ציבורי, מקיף בדעת
הקהל בכנסת ובוועדה.

מ. שחם: אני מצטער מאד, שחלק מהחברים לא נשמעו לשמוע גם את
החצי השני. אני רק ממלא-מקום של יו"ר המועצה.
היו"ר היה מר גרי. עכשו בתמנה מישהו אחר, אך עדיין הממשלה לא החליטה
על כך פורמלית.

אני רוצה להעמיד כמה דברים על דיוקם. אומרים,
שבעולם המודרני לא קיימת צנזורה על שום דבר. לגבי סרטים ומחזות,
זה לא מדויק. א. יש עוד הרבה מדינות, שבהן הצנזורה היא ממשלתית,
כמו אצלנו, וזה כולל את אנגליה, בלגיה, צרפת ושווייץ. באותן ארצות,
שבהן בוטלה המועצה הממשלתית, קיימות צורות שונות של צנזורה, והן
מרכבות מגופים ציבוריים וולנטריים, והם מחייבים הרבה מאד. בארה"ב
יש צנזורה של ייצור, נהיא גלויה. יש צנזורה פנימית של הכמורה, שיש
לה כח אדיר בהשפעתה על הפצת סרטים. יש צנזורה לא פרטית ולא ממשלתית
אלא עירונית. כך, ש"המאה השחורה" אינה רק במדינת ישראל.

חז"ל גם כן משתמשים בשיקול-דעת. זאת לא פרורגטיבה
של איש מסוים או ציבור מסוים של הציבור כלו. חז"ל אומרים, שכשם
שאין פרצופם של בני אדם שווים, כך גם אין דעותיהם שוות.

בכנסת, יש לאנשים דעות שונות ומגיעים לקונצנזוס.
כך, גם בצנזורה. גם בחיי ציבור, צריך אדם לחשוב, שכל מה שהוא
אומר, זאת אינה הדעה הסופית, אלא יש גם דעות אחרות של אדם חושב.

לכן, אינני יודע מדוע אנו צריכים לדון כאן בדיון
מקרי ושולי, במקריות מסוימת. לוא הייתם דנים לא לפי לחץ הזמן של
"הבננת השחורה", אלא על כל הנושאים, והייתם נכנסים לראות את
הפסילת וההתר של סרטים, לא הייתם מגיעים למסקנה שהחוק איננו טוב
והמועצה אינה טובה. כל דבר הוא בעיני אנשים מסוימים לא טוב.
לכן, אינני אומר, שאנו מיצגים מועצה, שכלה טוב. בדרך כלל, במדינה
שלנו, בניגוד למה שהיה בגולה - ובגולה היינו רבולוציונרים כלפי
הממסד - כאן אנו דוקא קונסרבטיבים.

נכון, שהמושגים מלפני עשרים שנה אינם קיימים היום. אבל, יש דברים השייכים לתשתית ואיננו יכולים להמנע מהם. יש דברים השייכים למוסר. יש ענין של חינוך, ויש ענין הקריטריונים נכון, שהמועצה לא מצאה בפקודה המנדטורית, קריטריונים. אנחנו ערכנו את עצמנו לגבי הקמת קבוצה של קריטריונים. זה גם כן לא יהיה כליל השלמות, אבל הגענו לזה, יותר מדי מאוחר.

לפני עשרים שנה, אמרו שהמועצה הזאת איומה והיא מחמירה ביותר. אני אראה לכם עשרות פרוטוקולים, ועשרות קטעי עתונות, ושם שואלים: "בשביל מה יושבת המועצה? כדי להגיד לא? היום, הטענה היא הפוכה.

בתי-משפט: גם בבתי-משפט יש דעת רוב ודעת מיעוט. השופטים מפרשים את החוק. לנו, למועצה, החוק אינו מפרש דבר. קשה גם לקבוע קריטריונים של ברזל; כך ולא אחרת. זה ענין לשיקול-דעת; אנשים טובים כך וכך, רואים ומחליטים.

דברים רבים שנאמרו כאן, יכולים להיות נכונים. אבל, אין זה אומר שאם הדברים לא נעשים בצורה נכונה, לא צריכים לקיים את המועצה.

במועצה חברים עתונאים, מחנכים, סוציולוגים, סופרים, אנשי ציבור, איש דת - ד"ר ש.ז. כהנא, הוא אמנם לא מיצג את משרד הדתות, אבל הוא מיצג מחשבה דתית.

מ. הכהן : כשאתה אומר "איש דת", הוא צריך להיות מיצג של ממסד. איש דתי ואיש דת אלה שני דברים שונים.

מ. שחם : בין חברי המועצה נמצאת, גב' אשכול, גב' משאל, גב' פקטה.

מ. הכהן : יש אנשי חינוך המקובלים על רוב האנשים, אינני מוצא אותם ברשימת חברי המועצה.

היו"ר י. ארידור: בין המחנכים הנמצאים במועצה, אין אף אחד שהוא בר-סמכא בצנזורה.

מ. שחם : יש במועצה סופרים, ב"ר המשטרה, יש במועצה חברים מכל קשת הגוונים של אנשי ציבור. לפי הקריטריונים אשר מר מקוביץ הציג בפניכם, אפשר לאמר שכל אלה נמצאים במועצה.

לכן, אינני יודע מדוע יצא החרון העימותי שיש צרך לבטל את המועצה? אם יש צרך לבטל, זה יכל להיות עקב כך שחושבים שלא נחוצה צנזורה בכלל, אז צריך לקיים דיון נרחב, אך בואו קדם ותראו חתך מסוים של סרטים ותשמעו את צורת הדיון במועצה ואיך שוקלים במועצה את הדברים.

אמנם, פה לא דנים ב"הבננה השחורה", אבל פה ושם הוזכר הפרט. אני, בתקף תפקידי, וכיו"ר המועצה, כאשר הענין הדרדר החוצה, מצאתי לנחוץ לשתף גם אנשים מהחוץ, שהם מומחים, אנשי חינוך, פסיכולוגי, סוציולוגים מהאוניברסיטה העברית, הזמנתי אותם לראות את הפרט.

פרופסור לעניני חינוך מאוניברסיטת ירושלים, אומר, שלולא היה מכבד את תאטרון האבסורד, היה מתאר את הפרט "הבננה השחורה" כאבסורד מתחילתו ועד סופו. אולם, בסרט הוא לא הצליח לראות ולגלות השקפת-עולם כל שהיא...

פרופ' קוגלמן, ראש החוג לפסיכולוגיה בירושלים, אומר, שהסרט הוא בילבול אחד שלם. הוא אומר, שמהסרט יש לו הרגשה רעה, כאב ראש וגועל נפש. הסרט גרוע ביותר. (קורא מדברי הפרופסורים אשר התייחסו לסרט, בכתב).

היו"ר י. ארידור: איש מחברי הוועדה לא אמר, שהרכב המועצה גרוע כל כך. אלה, שתמכו, בודאי לא אמרו שהרכב רע. אלה שהתנגדו, לא התנגדו בגלל ההרכב.

מ. שחם: החוק קיים. המועצה קיימת. המושגים קיימים. בבואכם לחשוב, חישבו על תיקון.

את הסרט "הבננה השחורה", התרנו בצנזורה. ביקשנו להוריד 3-4 קטעים קטנים. בעל הסרט, עד היום, לא קיבל את זה, כי הוא לא מרשה להוריד אפילו את הקטעים האלה.

י. מרקוביץ: רציתי להביא לידיעתכם, שבדניה לפני 4-5 שנים, בעקבות פסק-דין של בית משפט העליון, ביטלו צנזורה על סרטי פורנוגרפיה. כתוצאה מזה התחילה הילולה של בוטיקים לסרטי מין וכו'. היום, הדנים לא יודעים מה לעשות כדי לטובב את הענין חזרה, היות והפשע התפתח והזנות התפתחה, נערות בגיל 12 עברו לזנות ולכל הנעשה סביב המשולש של פשע-זנות-טמים. היום, המשטרה נכנסה שם לתמונה. עכשו הם אסרו את הסרטים הפורנוגרפיים.

טוב שנלמד לפחות מנסיונם של אחרים, שעברו את השלב הזה, כאשר ניסו להיות מתירנים, והם חזרו בהם.

אני מסכים עם החברים הטוענים שזה לא פוגע במשפחות החדות, אשר ממילא לא הולכות לסרטים האלה.

היום, בבתי-קלנוע נמצאים הרבה בני-נוער, ודוקא הנוער הלא מאוזן הוא ההולך לבתי-קלנוע לסרטים אלה. ההשפעה של הקלנוע בתחום האלימות, כנופיות וכו', היא עצומה; לומדים שיטות. זה כולל גם את הסלויזיה. לפני חדש סופר על מקרה שקבוצה של נערים בגיל 20-21 תפשו אשה זקנה, ובשיטת הסרט "התפוז המכני", עקרו לה את שני הזהב, וזה בגלל שוד. ההשפעות האלה מצטברות ומזיקות.

אפשר תמיד לבקר מועצה. קשה לקבוע נורמות חד-משמעיות. גם המועצה אינה מעור אחד; כפי שכאן הובעו דעות שונות, כך גם במועצה יש דעות שונות. יש קבוצה המחמירה, ויש קבוצה המתירה. הנורמות של המועצה, היום, שונות מאשר לפני חמש שנים. בעוד כמה שנים, שוב זה יהיה שונה.

לכן, אחד הדברים שאנו רוצים היום לעשות, בנוהל החדש, זה לחדש את פני המועצה באפן תקופתי, ז"א אנשים לא יישבו הרבה שנים במועצה.

המועצה היא מועצה ציבורית. רוב חבריה אינם פקידי משלה. הם לא מקבלים שכר בשביל עבודתם. הם באים כחלק מתפקידם הציבורי. כך צריך לראות את זה.

ההצעה להביא את הענין למשטרה, לא תפתור דבר. להביא את זה לבתי-המשפט - חבל על הזמן.

ציטטה מתוך מה שכתב בית המשפט העליון. שיטת כבג"צ: "המועצה לביקורת סרטים ומחזות, היא גוף ציבורי רפרזנטטיבי, מוסמך לפי החוק, ומביע את השקפותיהן השונות של שכבות העם, ואם היא סברה...". אסור לנו להתפש לקיצוניות. אינני אומר, שבמועצה הכל הולך לפי מה שכלנו חושבים, אבל זה גוף השומר על איכות החיים, וצריך לתת למועצה להמשיך לפעול.

היו"ר י. ארידור: הוועדה אינה מסכמת עמדתה, אלא יש כאן עמדה של חברי הוועדה. בדיון הזה, לא הושמעה דעה מצד אף אחד, שהמועצה היא אשמה ואינה פתוחה לרוחות המנסבות בחוץ. הדעות השונות, שהובעו בוועדה, קיימות גם במועצה, וכתוצאה מכך ישנן התפתחויות כאלה במועצה הזאת.

מר בנימין חיים, שהוא מפיק הסרט " הבננה
השחורה", העביר אלי עכשו שני קטעי עתונות; קטע אחד מהעתון
הצרפתי "לה מונד", ולדעת העתון הזה, הסרט הוא קומדיה בורלסקית
וסאטירית.

קטע שני מדבר על פגזת ההסתדרות הציונית הסנדית
אשר מעונינת בזכויות הפצת הסרט "הבננה השחורה", אשר הוקרן
בפסטיבל סרטים בירושלים. הם מעונינים לדעת את התנאים לרכישת
זכויות הפצת הסרט.

הישיבה נבעלה בשעה 11.00